

news letter

Svoboda a pravda*

Lech Kaczyński:
Svoboda a pravda

Lech Kaczyński:
Dopis členům
sdružení Rodiny
katyňské

Dominik Duka:
Polská tragédie je
výzva

Václav Klaus:
Vzpomínka při
zádušní mši

Ladislav Jakl: Ve dne
Čech, v noci Polák

Petr Havlík: Světe
náš, dej nám sílu

Slawomir Skrzypek:
Polsko by nemělo
spěchat s přijetím
eura

Lech Kaczyński
prezident Polské republiky

1. Stalo se to před 70 lety. Zabíjeli je – svázané – kulkou do týla. Aby bylo málo krve. Potom je – stále ještě s orly na knoflících stejnokrojů – skládali do hlubokých jam. Tady, v Katyni, bylo takových smrtí čtyři tisíce čtyři sta. V Katyni, Charkově, Tverě, Kyjevě, Chersonu a Minsku – celkem 21 768.

Vraždění byli polští občané, lidé různých vyznání a různých profesí; vojáci, policisté i civilisté. Jsou mezi nimi generálové i obyčejní policisté, profesori i venkovští učitelé. Jsou tu vojenští duchovní různých vyznání: katoličtí kněží, hlavní rabín Polské armády, hlavní řecko-katolický kněz a hlavní pravoslavný kněz.

Všechny tyto zločiny – spáchané na několika místech – nazýváme symbolicky katyňským zločinem. Spojuje je občanství obětí a jedno rozhodnutí stejných pachatelů.

2. Zločin se stal z vůle Stalina, na rozkaz nejvyšších velitelů Sovětského svazu: politbyra ústředního výboru. Rozhodnutí padlo 5. března 1940, na žádost Lavrentije Beriji: postřílet! V odůvodnění žádosti čteme: jedná se o „zatvrzelé nepřátele sovětské vlády, bez naděje na nápravu“.

* Teze projevu připravovaného prezidentem Polské republiky Lechem Kaczyńským na pietní slavnost v Katyni 10. dubna 2010. Z polštiny přeložila Nina Baše.

3. Tito lidé byli zabijeni bez soudů a rozsudků. Byli povražděni v rozporu se všemi zákony a úmluvami civilizovaného světa. Čím je smrt desítek tisíc lidí – občanů Polské republiky – bez soudu? Pokud toto není genocida, co jí je?

4. Ptáme se, stále se nepřestáváme ptát: proč? Historikové ukazují na zločinné mechanismy komunistické totality. Část jejich obětí leží přímo tady, i v katyňském lese. Jsou to tisíce Rusů, Ukrajinců, Bělorusů, lidí jiných národností.

Pramenem tohoto zločinu je však také pakt Ribbentrop-Molotov, který vedl ke čtvrtému dělení Polska. Jsou jím imperialistické, šovinistické Stalinovy úmysly. Katyňský zločin představuje – jak psal

prof. Stanisław Swianiewicz, který byl na poslední chvíli vyrazen z transportu smrti – součást „akce... vyklizení pole pro další expanzi sovětského imperialismu“.

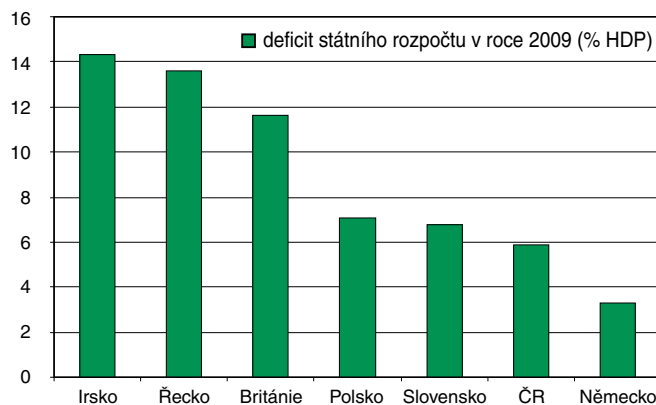
Je klíčovým prvkem plánu likvidace svobodného Polska: státu, který stál – od roku 1920 – komunistickému impériu v cestě k dobývání Evropy. To proto se NKVD snaží získávat zajatce: aby podpořili jejich plány na dobytí nových území. Důstojníkům z Kozielsku a Starobielsku je však dražší jejich čest, jsou věrní Vlasti.

Proto Stalin a jeho politbyro ve snaze pomstít se neporaženým vydávají rozhodnutí: postřílet je. Jejich hroby se staly jámy smrti v Katyni, u Charkova, v Mědnoje. Tyto jámy měly být zároveň hrobem Polska, nezávislé Polské republiky.

5. V červnu 1941 Německo zaútočilo na SSSR: spojenci ze srpna 1939 se stávají nepřáteli na život a na smrt. SSSR se stává členem antihitlerovské

KVĚTNOVÝ GRAF CEPU

Státní rozpočty v dluhové pasti

koalice. Vláda v Moskvě obnovuje – na základě dohody z 30. července 1941 – vztahy s Polskem. Stalin zasedá po boku Roosevelta a Churchilla ve velké trojce.

Milióny vojáků Rudé armády – Rusů, Ukrajinců, Bělorusů, Gruzinců, Arménů a Ázerbájdžánců, obyvatel střední Asie – položily své životy v boji s hitlerovským Německem. Ve stejné válce umírají také Američané, Britové, Poláci, vojáci jiných národností.

Připomeňme: právě my, Poláci, jsme se jako první postavili se zbraní v ruce Hitlerově armádě. Právě my jsme bojovali s nacistickým Německem od počátku do konce války. Na jejím konci naši vojáci představují čtvrtou nejpočetnější armádu antihitlerovské koalice.

Poláci bojují a umírají ve všech frontách: na Westerplatte a u Kocka, v bitvě o Anglii a u Monte Cassino, u Lenino a v Berlíně, jako partyzáni i ve varšavském povstání. Jsou mezi nimi bratři a děti obětí Katyně.

V bombardéru polských ozbrojených sil nad Třetí říši umírá 26letý Alexander Fedoroňko, nejstarší syn Šimona Fedoronka zavražděného v Katyni – hlavního kněze pravoslavného vyznání Polské armády. Jeho nejmladší syn, 22letý Orest, padl – v řadách Zemské armády – v první den varšavského povstání. Jeho 24letý bratr Viačeslav bojující ve formaci Zemské armády „Gurt“ umírá o sedmáct dnů později.

V květnu roku 1945 Třetí říše prohrává válku. Nacistická totalita upadá. Zanedlouho budeme slavit 65. výročí této události.

Pro náš národ to však bylo hořké a neúplné vítězství. Dostáváme se do sféry vlivů Stalina a totalitního komunismu. Po roce 1945 Polsko existuje, ale svobodu nemá. S násilně nastoleným režimem. Probíhá pokus o falšování naší paměti polských dějin a polské identity.

6. Důležitou součástí těchto pokusů o falšování byla katyňská lež. Historikové jí nazývají přímo zakládací lží Polské

lidové republiky. To platí od roku 1943. Právě v souvislosti s tím Stalin přerušuje vztahy s polskou vládou. Svět se o tom neměl nikdy dozvědět. Rodinám obětí bylo odepřeno právo na veřejný smutek, oplakávání a důstojné připomínání nejbližších.

Na straně lži stojí obrovská moc totalitního impéria, vládní aparát polských komunistů. Kdo říká o Katyni pravdu, musí zaplatit vysokou cenu. I studentí. V roce 1949 byl za pravdu o Katyni vykřičenou ve školní hodině dvacetiletý student z Chełmu, Józef Bałka, vojenským soudem odsouzen na tři roky vězení.

Měly se snad – vzpomeňme slova básníka – stát svědky „nezlomné knoflíky“ nacházené zde, na katyňských hrobech?

Existují však i „nezlomní lidé“ a – po čtyřech dekadách – je Goliáš totality poražen. Pravda, která je rozhodující zbraní proti násilí, vítězí. Podobně, jako byla katyňská lež základem PLR, je pravda o Katyni základem svobodné Polské republiky. To je velkou zásluhou katyňských rodin, jejich boje za to, aby se na jejich blízké nezapomnělo, a tím také, aby se neztratila identita Polska. Zásluha mládeže. Studentů jako byl Józef Bałka. Zásluha těch učitelů, kteří – přes zákazy – říkali dětem pravdu. Zásluha kněží, včetně kněze preláta Zdzisława Peszkowského a kněze Stefana Niedzielaka zavražděného v lednu 1989 – iniciátora vztyčení katyňského kříže na varšavském hřbitově Powązki. Zásluha těch, kdo tiskli nelegální publikace. Zásluha mnoha nezávislých iniciativ a „Solidarity“. Miliónů rodičů vyprávějících svým dětem pravdivou historii Polska.

Jak to výstižně řekl před několika dny premiér Polské republiky, Poláci se stávají velkou katyňskou rodinou. Všem členům tohoto společenství, zejména příbuzným a blízkým obětí, chci vyjádřit nehlubší dík. Vítězství v boji se lží je Vaší velkou zásluhou! Prokázali jste své vlasti dobro službu!

Velké zásluhy v boji s katyňskou lží mají také Rusové: činitelé Memoriálu, právníci, historikové a funkcionáři ruského státu, kteří odvážně říkali pravdu o Stalinově zločinu.

7. Katyň a katyňská lež se staly bolestnou ranou polské historie, ale také na dlouhá desetiletí otrávil vztahy mezi Poláky a Rusy. Trvalé vztahy nelze vystavět na lži. Lež rozděluje lidi i národy. Přináší nenávisť a zlobu. Proto potřebujeme pravdu. Pravda není rozložena rovnoměrně, pravdu mají ti, kdo bojují za svobodu.

My, křesťané, to dobře víme: pravda, dokonce ta nejbolestnější, osvobozuje. Spojuje. Přináší spravedlnost. Ukazuje cestu ke smíření. Usilujme o to, aby se katyňská rána mohla konečně zahojit a zazjizvit.

Jsme na správné cestě. Přes nejrůznější výkyvy a tendence je dnes pravdy o Katyňském zločinu více než před čtvrt stoletím. Oceňujeme, co pro tuto pravdu dělají Rusko a Rusové, včetně střeďeční návštěvy premiéra Ruska v katyňském lese, na hrobech vyvražděných.

Pravda však potřebuje nejen slova, ale i činy. Je třeba odtajnit všechny dokumenty týkající se katyňského zločinu. Okolnosti tohoto zločinu musejí být plně vyšetřeny a vysvětleny. Je potřeba, aby

zde, v Katyni, hovořila mládež: polská a ruská, ukrajinská a běloruská. Je důležité, aby se právně potvrdila nevinna obětí, aby katyňská lež jednou provždy zmizela z veřejného prostoru.

Cestou, která sblízuje naše národy, bychom měli jít dále, nezastavovat se na ní a nekráčet zpět. Tato cesta ke smíření však vyžaduje jasné signály. Na této cestě je potřeba partnerství, dialogu rovných s rovnými, nikoliv imperia-listických tužeb. Je potřeba myslet na společné hodnoty: demokracii, svobodu, pluralismus, nikoliv na sféry vlivů.

8. Tragédie Katyně a boj s katyňskou lží jsou důležitými zkušenostmi pro další generace Poláků. Jsou součástí naší historie. Naší paměti a naší identity. Je to však také součástí historie celé Evropy, světa. Je to poselství týkající se každého člověka a všech národů. Týká se i minulosti i budoucnosti lidské civilizace.

Katyňský zločin bude již vždy připomínat hrozbu ztráty svobody a likvidace lidí a národů. Bude připomínat sílu lži. Bude však také svědectvím toho, že lidé i národy se dokáží – dokonce i v nejtěžších dobách – rozhodnout pro svobodu a hájit pravdu.

Vzdejme společně poctu povražděným: pomodleme se nad jejich hroby. Čest hrdinům! Čest jejich památce! ■

Předplatné na rok 2010

Předplatné zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

- Základní cena předplatného činí 660 Kč.
- Sponzorské předplatné je od 1000 Kč.

Objednáte-li předplatné nyní, obdržíte i veškeré publikace vydané od začátku roku.

Předplatné lze hradit prostřednictvím převodu z účtu, složenkou, případně v hotovosti v kanceláři CEP, nebo na semináři.

Více viz

<http://www.cep.in.cz>

Dopis členům sdružení Rodiny katyňské

Lech Kaczyński
prezident Polské republiky

Vážení představitelé Katyňských rodin!

V dubnu 1940 více jak 21 tisíc polských vězňů z táborů a vězení NKVD bylo zavražděno. Tato genocida byla provedena z vůle Stalina, z rozkazu nejvyšších vlád Sovětského svazu. Spojenectví Třetí říše a SSSR, pakt Ribbentrop-Molotov a napadení Polska 17. září 1939 vyvrcholily v katyňském masakru. Nejenom v lesích Katyně, ale i u Tveru, Charkova a dalších známých i ještě neznámých místech byli zavražděni lidé II. republiky, lidé tvořící základ naší státnosti, oddaní službě vlasti. Ve stejnou chvíli rodiny zavražděných a tisíce obyvatel předválečných východních území byly deportovány do hloubi Sovětského svazu, kde jejich nepopsatelné utr-

pení vyznačilo cestu polské Golgoty východu.

Nejtragičtější zastávkou na této cestě byla Katyň. Polští důstojníci, duchovní, úředníci, policisté, příslušníci pohraniční stráže a vězeňské služby byli vyhlazeni bez soudu a vynesení rozsudku. Byli obětmi nevyhlášené války. Byli zavražděni v rozporu s právem a úmluvami civilizovaného světa. Byla pošlapána jejich důstojnost coby vojáků, Poláků a lidí. Jámy smrti měly navždy ukrýt těla zavražděných a pravdu o masakru. Svět se nikdy neměl dovědět o pravdě. Rodinám obětí bylo upřeno právo veřejně projevat smutek, oplakávat a důstojně uctít své nejbližší. Půda zakryla stopy masakru a lež měla být vymazána z lidské paměti.

Skrývání pravdy o Katyni, o kterém rozhodli původci masakru, se stalo jedním ze základů komunistické politiky v poválečném Polsku – zakládací lži Polské lidové republiky. Byla to doba, kdy za památku a pravdu o Katyni se platilo vysokou cenou. Přesto blízcí zavražděných a další stateční lidé zachovali památku, bránili ji a předávali dalším pokolením Poláků. Přechovali ji po celou dobu komunistických vlád a předali ji občanům svobodného a nezávislého Polska. Proto jim všem, a zvláště Katyňským rodinám, jsme dlužni úctu a vděčnost. Ve jménu republiky skládám nejhlubší poděkování za to, že díky obraně památky o svých blízkých jste uchránili důležitý element našeho polského vědomí a identity.

Katyň se stala bolestnou ranou polské historie a také na dlouhá desetiletí poznamenala vztahy mezi Poláky a Rusy. Usilujme o to, aby se katyňská rána mohla plně za-

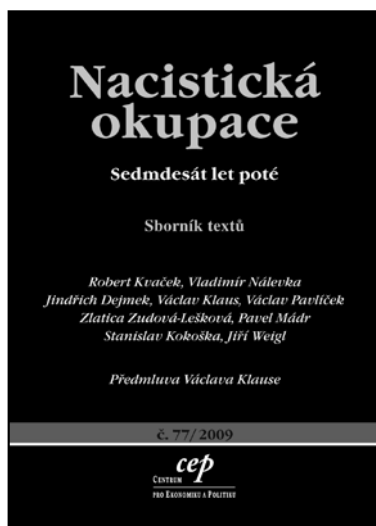
hojit a zacelit. Jsme již na té cestě. My Poláci oceňujeme ruské snahy z posledních let. Tou cestou, která sblíží naše národy, musíme jít dále, nezastavovat se, ani se nevracet.

Všechny okolnosti katyňského masakru musí být až do konce vyšetřeny a objasněny. Důležité je, aby byla právně potvrzena nevina obětí, aby byly zpřístupněny všechny dokumenty vztahující se k masakru. Aby katyňská lež navždy zmizela z veřejného života. Chceme to především s ohledem na památku obětí a utrpení jejich rodin. Ale chceme to také ve jménu společných hodnot, které musí tvořit základ důvěry a partnerství mezi sousedními národy v celé Evropě.

Uctěme nyní památku zavražděných a pomodleme se nad jejich hlavami. Chvála hrdinům. Čest jejich památce.

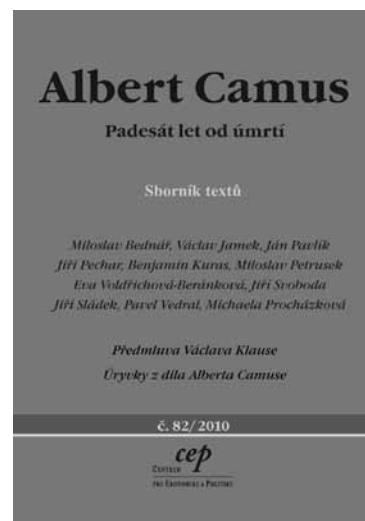
*Z polštiny přeložil
Martin Mužík.*

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník číslo 77/2009 „Nacistická okupace – sedmdesát let poté“, do něhož přispěli **Robert Kvaček, Vladimír Náleška, Jindřich Dejmek, Václav Klaus, Václav Pavlíček, Zlatica Zudová-Lešková, Pavel Mádr, Stanislav Kokoška a Jiří Weigl**. Rozsáhlá dokumentární příloha. Editory sborníku jsou **Marek Loužek a Jindřich Dejmek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 154 stran.

CEP nabízí sborník č. 82/2010 „**Albert Camus – padesát let od úmrtí**“, do něhož přispěli **Miloslav Bednář, Václav Jamek, Ján Pavlík, Jiří Pechar, Benjamin Kuras, Miloslav Petrussek, Eva Oldřichová-Beránková, Jiří Svoboda, Jiří Sládek, Pavel Vedral a Michaela Procházková**. V přílohách jsou úryvky z díla Alberta Camuse. Editorem sborníku je **Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 142 stran.

objednávky na www.cep.in.cz, tel. 222 814 666, e-mail: cep@cep.in.cz

Polská tragédie je výzva*

Dominik Duka
arcibiskup pražský
a primas český

Sestry a bratři, kněží, jáhni, řeholníci a řeholnice, pane prezidente, pane premiére, vážený pane velvyslanče Polské republiky, dámy a pánové velvyslanci, vážení hosté. První úryvek z Bible nám staví před oči postavu starozákonního trpitele Joba. Autor této starozákonní knihy Bible navrhl na něho snad všechny myslitelné tragédie a uvedl ho do naprosté bezmoci. Na tomto archetypu utrpení pak ukázal, co takový člověk řeší.

Kříž a vlajka

Vše se stalo, tragédie proběhla, mrtví zůstanou mrtví, jejich plány zůstanou plány, jejich očekávání jsou odvanuta, jejich city, touhy, radosti leží v troskách. A nejenom sklíčení pozůstalí a celý truchlící polský národ, ale

* Kázání při zádušní mši za oběti polského leteckého neštěstí. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, 16. dubna 2010.

i Rusko a Evropa a v posledku celé lidské společenství stojí otřeseno tím, co se stalo, a klade si otázky. Jako lidé se samozřejmě ptáme, kdo to zavinil? Zjišťujeme, že nikdo. Ptáme se po příčině, a dojdeme k odpovědi, že byla mlha.

Za tu může leda Bůh. V tomto bodě se nevyhnutelně dostaneme k týmž otázkám jako Job, který k zodpovědnosti volal Boha, ano, obvinil ho. V našem případě sporu trpícího člověka s Bohem nezůstane u minulé soboty. Vyčteme Bohu znovu Katyň, kdy nezasáhl a nechal zničit elitu polského národa, muže, kteří v zájmu obrany národa oblékli uniformu polské armády. Šlo o akt genocidy ducha. Vyčteme mu spolu s Elie Wiesellem Osvětim, spolu se Solženicynem gulagy, vyčteme mu všechnu bídu světa. Bůh mlčí a nebrání se.

Bůh se totiž vyjádřil už dávno a mnohokrát. Nejsilněji, když do našeho světa postavil svého Syna, aby nás vyvedl z nekončícího a zdánlivě neřešitelného řetězce vin, křivd, násilí, msty a nového násilí. Tak jdou dějiny a všichni nějak myslíme, že to je přirozené, že to jinak nejde. My jsme

ho ukřižovali a on se nepomstil. Ze všech křížů na světě nám říká, že odpuštění je možné, ze všech křížů světa říká: to, co jste udělali se mnou, je nelidské – nechci, aby se cokoli takového opakovalo. V jednom deníku jsem v tyto dny viděl fotografii z krakovského předměstí, na níž je Kristus vlekoucí kříž. Přes kříž byla přehozena polská vlajka. Je přidána k jeho tíži.

Druhá Katyň

Jsem věřící člověk. Každý opravdu věřící člověk musí být také rozumný. Nevyčítám Bohu, že došlo k tomuto neštěstí, ale kladu si otázku, co znamená. Bože, co jsi chtěl říct? Co jsme tak dlouho nemohli pochopit, že jsi tak mocně zvýšil hlas? O co se tu jedná? Jde o Katyň, kterou zesnulý polský prezident Lech Kaczyński nazval bolestnou ranou v polských dějinách, jde o Osvětim a další bolestné rány na půdě polského státu. Jde o další podobné bolestné rány na území dalších zemí Evropy. Katyň je takovou ranou na ruském území. A jde o mlhu, která zmařila možnost setkání, při němž se chystalo vyjasnění.

Drazí zarmoucení, nebu-

du vám nabízet náboženskou útěchu jako opium proti bolesti, víra není opium pro lid. Ale podělím se s vámi o ne snadně získanou odpověď na otázku po smyslu něčeho tak nesmyslného, jako je náhlá smrt tolika nevinných lidí. Odpověď má tvar výzvy. Dejme na minulost, ale i na současnost a budoucnost dopadnout světlo pravdy, přestaňme mlžit a vykrucovat se, je to smrtelně nebezpečné. A poznanou pravdu, ať je jakkoli těžká, zvedněme jako svůj kříž. Pravda dějin, pravda o člověku je ovšem příliš těžká, a unést ji můžeme jen společně.

Nepřijmout Kristův kříž jako zákaz trýznit, znamená znovu a znovu Krista křižovat. Nepodat si nyní ruku ke smíru a spolupráci znamená odsunout smrt Lecha Kaczyńskiego mezi nesmyslné náhody. Pamatujme na to, že pozemský smysl jeho života, smysl života polských důstojníků z Katyně, Židů v Treblince leží teď v našich rukou. Pamatujme i na to, že naše čest a smysl našich životů před Božím soudem závisí na jejich svědectví. ■

Nakladatelství C. H. Beck

DANA ZADRAŽILOVÁ A KOL.

Společenská odpovědnost podniků

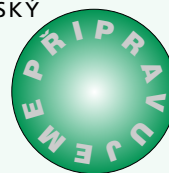
Brožované, cca 150 s., obj. č. BEK 29
ISBN 978-80-7400-192-5

EVA TOŠOVSKÁ / EGOR SIDOROV /
IVA RITSCHELOVÁ / MIROSLAV FARSKÝ

Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí

Vázané, cca 180 stran
obj. č. BEK 17
ISBN 978-80-7400-308-0

Publikace lze objednat s 5% slevou
v e-shopu na adrese
www.beck.cz
nebo písemně na adrese:
Nakladatelství C. H. Beck
Řeznická 17, 110 00 Praha 1
tel.: 225 993 959, fax: 225 993 920
e-mail: beck@beck.cz

Vzpomínka při zádušní mši

Václav Klaus

Vážený pane arcibiskupe, vážený pane velvyslanče, vážení smuteční hosté,

strašně neštěstí, ke kterému došlo v ranních hodinách minulého soboty a které si vyžádalo téměř stovku lidských životů, nás zasáhlo, námi otřásl, ale – a to si musíme přiznat – nás i zaskočilo. Ukazuje se, že jsme tak či onak připraveni na události, které považujeme za předvídatelné. To, co se stalo na letišti ve Smolensku,

vsak bylo mimo tuto naši předvídatost. Velmi důrazně nám to připomenulo, že rozměry věcí, na které jsme navyklí, nejsou ničím proti těm, které přijít mohou a které ohledy na naše měřítka brát nebudou.

Chci se s Vámi podělit o svůj hluboký zármutek. A je asi třeba říci, že těch zármutků cítím hned několik:

Je to zármutek osobní ze ztráty člověka, kterého jsem

si nesmírně vážil a ke kterému jsem měl blízký lidský vztah. A to platí nejen o prezidentu Kaczyńském a o jeho manželce, ale i o mnoha dalších skvělých lidech, kteří zahynuli spolu s ním.

Je to zármutek nad bolestí a ztrátou polského národa. Dobře vím, že si Poláci svých elit vždy vážili a že k výkvětu svého národa cítí velmi autentickou úctu. Je to tak proto, že cítí úctu i sami k sobě, ke svému národu, ke svému státu a jeho symbolům. A prezident Kaczyński takovým symbolem byl a podle mého přesvědčení jím zůstane navěky. Proto je bolest Poláků tak veliká a já

ji v tuto smutnou chvíli cítím s nimi.

A konečně je to i zármutek nad odchodem člověka, který v posledních letech zásadním způsobem přispěl k vytvoření těch nejlepších vztahů, jaké pravděpodobně kdy byly mezi našimi národy v celých našich tisíciletých dějinách.

Je dobře, že jsme se tu dnes sešli, abychom sami sebe navzájem posílili v této bolestné chvíli, i když víme, že vyrovnat se s touto bolestí musí každý z nás sám.

*Katedrála sv. Víta,
Pražský hrad,
16. dubna 2010*

Polské vydání knížky Václava Klause „Czym Jest Europeizm?“

V Polsku vyšel v létě 2008 sborník článků, esejů a projevů Václava Klause o evropské integraci. Poté, co v Praze obdobný sborník vydalo Centrum pro ekonomiku a politiku v anglickém jazyce (CEP, 2007), vydalo ho i nakladatelství Prohibita s ambicí ukázat polským čtenářům, že budoucnost Evropy nemusí

polský překlad eseje „Co je to evropeismus?“, kterou otiskla MF Dnes 8. dubna 2006, tedy necelý rok poté, co voliči ve Francii a v Holandsku odmítli Smlouvu o Ústavě pro Evropu. Tehdy se mohlo zdát, že se arogantní autoritativní ideologie, kterou Václav Klaus nazval evropeismem, stalo minulostí, ale další vývoj v Evropské unii kolem Lisabonské smlouvy prokázal, že evropeismus je pevně zakořeněným definičním znakem současné etapy evropského vývoje.

Projevy evropeismu jsou dnes patrnější ještě vehementněji. Vytváří se dojem, že v Evropské unii neexistuje a nemá existovat názorový pluralismus na fungování institucí EU a že přijatelná je pouze ta odpověď, která je souhlasná s novou smlouvou nebo právním aktem. Když Václav Klaus ve své esejí popisuje tvůrce a nositele evropeismu, píše o tom, že jsou to lidé, kteří chtějí řídit, ovládat, poručnickovat a patronovat jiné. Proto po prvním irském referendu vznikla zpráva, která popisovala údajné důvody, proč irští voliči Lisabonskou smlouvu zamítli. A proto dou-

šlo na absurdní a teatrální druhé referendum. Vyústilo v to, že občané členských zemí žijí dnes s rezignovaným pocitem, že projekt Evropské unie není jejich projektem, že ho stejně nemohou ovlivnit a že jsou pouze nuceni se mu podřizovat.

Evropeismus je revolučním zvratem normálního chodu věcí. Je dobře si to připomínat, protože k aktuálnímu „chodu věcí“ v EU se občané členských států EU pravděpodobně dlouho dobu nebu-

dou moci vyjádřit. A je dobré si připomenout, že to byl právě polský prezident Lech Kaczyński, který prohlubující se deficit demokracie v EU vnímal, nebál se mluvit o něm otevřeně a byl společně s českým prezidentem tím, kdo po prvním irském referendu odmítl, aby ratifikační proces Lisabonské smlouvy pokračoval.

*Jiří Brodský,
Kancelář
prezidenta republiky*

a nemá být předem nalinkovaná a nemusí se ubírat jedním předem daným směrem, který se řídí politicky korektními názory zastánců harmonizačního či homogenizačního integračního modelu.

Ústředním textem knihy je

Václav Klaus
BŁĘKITNA PLANETA
W ZIELONYCH
OKOWACH

Co jest zagrożone: klimat czy wolność?

Nakladatelství Rzeczpospolita vydalo polský překlad knihy Václava Klause „**Modrá, nikoli zelená planeta**“.

Polský čtenář tak má unikátní příležitost nahlédnout do myšlenek českého prezidenta týkající se módní ideologie environmentalismu a globálního oteplování. Základní tezí autora je, že není ohroženo klima, nýbrž svoboda.

Ve dne Čech, v noci Polák

Ladislav Jakl
tajemník prezidenta republiky

Češi jsou cynici, Poláci romantici. Češi pragmatici, Poláci plní patosu. Češi jsou přízřiví oportunisté, Poláci stateční obhájci zásad.

A mohl bych pokračovat. Češi jsou racionální plánovači, Poláci intuitivní bordeláři. Češi jsou liberální neznabozi, Poláci strážci tradičních hod-

not. Češi se v hospodě pobaví pivem, Poláci doma ožerou vodkou. Češi jsou sebestarší nihilisté, Poláci hrdí vlastenci. Češi jsou opatrní a vychytralí, Poláci naivní se srdcem na dlani. Češi si cení movitého majetku, Poláci půdy. Češi zařadí pětku a už brzdí na hranicích, Poláci

hledí do dáli. Češi nejdřív postel, Poláci nejdřív kostel. Čechy chrání hory, Poláky víra. Češi se vždy ohnuli, Poláky museli lámat. Češi strádají do slavníku, Poláci to prohrají v kartách.

Jsou tohle všechno mýty, se kterými je třeba se potýkat? Jsou. Jsou to zároveň charakteristiky, na kterých něco je? Jsou. To je nejbanálnější tvrzení na světě, ale zároveň jedině možné. Ale moc nám nepomůže. A mně už vůbec ne.

Můj táta je Čech, maminka Polka. A tak mi od soboty jedno oko pláče a druhým

čtu analýzy, co bude teď s Polskem dál. A to je nějak moc věcí najednou.

Je to jako úder z jiného světa. My si tady hrajeme své malé hry a najednou přijde něco tak ohromného, strašného, náhlého, neúprosného a drtícího, že to nejsme schopni obsáhnout, jsme zvyklí na náš malý, přehledný, vypočitatelný svět, kde se o takových ranách vypráví leda v pověstech. A co teď s tím.

Je to nějak moc věcí najednou. Nejsme schopni to obsáhnout. Zkusím být ve dne Čech a v noci Polák. ■

Světě náš, dej nám sílu

Petr Havlík
předseda Strany Občané.cz

Polská letecká tragédie se slovy těžko popisuje. Ukázala, jak křehká je hranice mezi životem a smrtí. A nejen to. Nabízí se úvahy o dějinném prokletí, o osudovosti národa. Ale o to přeci nejde, neboť se to vlastně vůbec pojmenovat nedá.

Prožil jsem více než polovinu života několik kilometrů od polských hranic. Vyrůstal jsem také při sledování polské televize. Důvěrně jsem poznal nejen jazyk souseda, ale i jeho mentalitu, historii, kulturu. Ještě před vyhlášením výjimečného stavu v roce 1980 jsem do Polska často jezdil. Hlavně do Katowic, Krakova, Bielsko-Biala, ale i do Warszawy.

Obdivoval jsem Marka Grechutu a jeho Anawu, zažil jsem i koncerty Czesława Niemena, skupiny Brekaut, ale i Budky Suflery, SBB a mnoha dalších skvělých kapel. Jezdili jsme i na úžasný polský jazz – Namysłowského, Urbaniaka, Staňka... V roce 1974 jsme fandili famóznímu polskému fotbalovému týmu (Lato, Gadocha, Tomaszewski...). Hltali jsme polský biják – Zanussiho,

Wajdu, Kieślowského, Agnieszku Hollandovou, Zbigniewa Czybulskeho. Daniel Olbrychski a později Jerzy Stuhr byli i našimi hrdiny.

Poláci se nikdy zcela nesehnuli. Vždy jsem tam cítil závan svobody a vzdoru. Možná to bylo i tím, že na rozdíl od nás u nich nedošlo k totálnímu znárodnění úplně všeho. A tak jste se mohli v sedmdesátých letech setkat v Polsku s privátními automechaniky či soukromými zemědělci. I to byl rozdíl. Těch rozdílů bylo a je samozřejmě více.

Polsko je katolická země. Naprostá většina národa je silně věřící a na svou víru jsou hrdí. Stejně tak na svůj národ. Vlastenectví není pro Poláky prázdným symbolem. Je to dáno historií. Ten, kdo např. zažil pouť v Czestochowe, ví o tom své. Poláci mají svou paměť národa, která je zdrojem jejich identity. Z bolesti a utrpení se rodila jejich víra v sebe sama. Cítí to tak i jejich početná emigrace po celém světě. Polsko bylo vždy uprostřed vlivů velkého Německa a velkého Ruska. Zvláště vůči Rusku se vymezují celou svou

existencí. I to podtrhuje osudovost sobotního neštěstí.

Nikdo kromě Slováků nám není blíže než Poláci. Není to jenom blízkostí našich jazyků, společnou hranicí a často i společnou historií, ale i bezpočtem silných osobních vazeb. Ne vždy byly naše vzájemné vztahy idylické. Vzpomeňme jenom na rok 1938 či rok 1968. O to silnější sympatie jsem pak cítil k polské Solidaritě, která společně s Janem Pavlem II. zásadním způsobem přispěla k pádu zlezných opony.

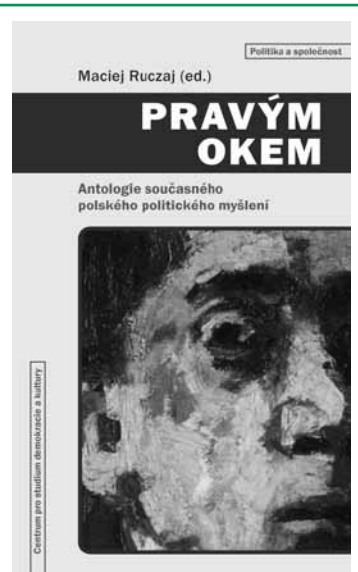
Myslím teď na všechny polské přátele. Rozměr letecké katastrofy je nepředstavitelný. Dává i jiné dimenze všem

hloupým žabomyším politickým a jiným sporům. Přeji si, ať je dnešní smutek pro Poláky novou výzvou k obrodě země. Přeji si, ať je to semkne a posílí. Totéž bych přál i nám. Komplikovaný, rychlý a často velmi povrchní svět by potřeboval nový duchovní rozměr. Zvláště ten náš stále ještě posttotalitní.

Zastavme se v tiché vzpomínce a nové naději. Moji milí Poláci, přeji Vám hodně síly. Právě poslouchám Grechutovu píseň „Świecie nasz“, kterou později do češtiny převedl dokonalým způsobem Ladislav Kantor. Tam najdete úplně všechno. Světe náš, dej nám sílu. ■

Pravým okem

Antologie současného polského politického myšlení, již právě vydává CDK, představuje unikátní vhléd do veřejné debaty v Polsku z perspektivy politologů, publicistů a komentátorů konzervativního ražení. Prezentace knihy se uskuteční v rámci veletrhu Svět knihy, ve **čtvrtek 13. 5. od 17.00 na pražském Výstavišti**. Besedy se zúčastní rektor Masarykovy univerzity **Petr Fiala**, šéfredaktor deníku Rzeczpospolita **Paweł Lisicki** a nejznámější polský konzervativní publicista **Bronisław Wildstein**.

ZPRÁVA ZE SEMINÁŘE

Europe's Future under the Lisbon Treaty:
Seven Predictions

22. dubna 2010 uspořádal CEP seminář „Evropská budoucnost za Lisabonské smlouvy – sedm předpovědí“. Na panelu, který moderoval prezident **Václav Klaus**, vystoupil profesor ekonomie na Univerzitě v Mannheimu **Roland Vaubel**. Profesor Vaubel byl profesorem Erasmy univerzity v Rotterdamu a hostujícím profesorem mezinárodní ekonomie na Chicagské univerzitě. Je členem poradního sboru spolkového ministerstva hospodářství a technologií.

1. Lisabonská smlouva podle Rolanda Vaubela spustila nejsilnější zápas o politickou centralizaci, kterou Evropa ve svých mírových dějinách zažila. Požadavek kvalifikované většiny v Radě je snížen ze 74 % na 65 % a obecná zmocňovací klauzule (článek 352 Smlouvy o fungování EU) byla rozšířena z otázek společného trhu na všechny politiky přijímané „k dosažení některého z cílů uvedených ve smlouvách“.

2. Politická centralizace dává státu více moci nad občany a oslabuje demokratickou kontrolu. Hlavní důvod, proč od roku 1500, kdy Evropa, Indie a Otomanská říše byly na podobné úrovni rozvoje, Evropa překonala ostatní civilizace ve vědeckém a technickém pokroku a průmyslové síle, byla její politická fragmentace – absence říše (jak zdůraznili Hume, Montesquieu a Kant).

3. Snížení požadavku většiny v Radě přinese v EU záplavu regulací pracovních trhů, finančních trhů a trhů se zbožím a službami. Menšina liberálních států, které v minulosti blokovaly řadu regulací navržených Evropskou komisí, bude přehlasována. Většina vysoce regulovaných zemí uvalí svou úroveň regulace na menšinu, aby snížila jejich konkurenceschopnost. Tato strategie zvyšování nákladů konkurentů je dobře známá

z dějin federálních států (zejména USA a SRN) a mezinárodních organizací (zejména ILO a EU).

4. Lisabonská smlouva EU neposílí, nýbrž oslabí. Instrukce EU se chtějí stát „globálními hráči“ v mezinárodních vyjednáváních. Ale záplava nových unijních regulací poškozující hospodářskou svobodu a efektivnost oslabí Evropu zevnitř. Úpadek evropské ekonomické síly se tak ještě více zvětší.

5. Protokoly o aplikaci principu subsidiarity a proporcionality, jimiž by si měly národní parlamenty možnost stěžovat proti porušení subsidiarity, budou mít malý, pokud nějaký, účinek na dynamiku centralizace EU. Evropská komise není povinna stáhnout návrh, proti němuž národní parlamenty protestují. Je pouze povinna odpovědět a vysvětlit, proč stížnost zamítá. Národní parlamenty se mohou odvolat k soudnímu dvoru, který má zájem na další centralizaci.

6. Mezivládní konference nebo „ústavní konvence“ pro změnu evropských smluv nebudou dlouhou dobu vůbec používány. Potupný způsob, jakým byla nová smlouva protlačena, ačkoli byla odmítnuta v různých referendech a bez slibného referenda v Británii, si mnozí politici zapamatují. Zkušenost byla příliš nepříjemná, aby byla velmi brzy opakována. Navíc není žádná potřeba dalších změn – s výjimkou vstupu nových členských států, protože moc EU může být nyní posilována daleko snadněji novou zmocňovací klauzulí. V několika zemích národní parlamenty musí souhlasit s použitím této klauzule – např. v SRN ústavní soud trval na této podmínce. Avšak vzhledem k německému traumatu poslanci Bundestagu se neodvážejí opakovat evropským institucím a jejich vlastním vládám.

7. Lidová referenda o změ-

nách evropských smluv budou mimořádně zřídka. Ve členských státech, kde referenda nejsou vyžadována, vlády a parlamenty se jim budou snažit vyhnout za každou cenu, protože obtíže s ratifikací evropské ústavy a Lisabonské smlouvy je poučily. Ve členských státech jako Irsko, kde ústava vyžaduje referendum, vláda a parlament budou upřednostňovat použití obecné zmocňovací klauzule.

Rozšíření EU se stává zámkou pro další centralizaci. Východisko ze současné nepříjemné situace v EU vidí Roland Vaubel v posílení role Rady v porovnání s ostatními evropskými institucemi – zejména Evropským parlamentem a Evropským soudním dvorem. Evropský parlament je parlamentem jen podle názvu – jde o jediný parlament na světě, který nemá zákonodárnou pravomoc.

V diskusi Václav Klaus přiznal, že nevěří v proveditelné reformy EU v blízké budoucnosti. Prezident se zúčastnil mnoha jednání Rady, kde národní politici vůbec nebránili další centralizaci. Proto je spí-

še skeptikem. Posílení Rady je pouze částečným lékem, který z hlediska dlouhodobých tendencí nic nevyřeší.

Jiří Schwarz ocenil Vaubelův článek o budoucnosti eura a položil otázku, jak se profesor dívá na budoucnost eurozóny na pozadí řecké finanční krize. Stanislava Janáčková se zeptala, zda by v situaci dvou rychlostní Evropy nemohla centralizace posilovat pouze v eurozóně, zatímco v ostatních zemích by platil volnější režim. Miloslav Bednář se otázel, jak hluboko krize eurozóny může jít, aby odstartovala dezintegraci.

Roland Vaubel přiznal, že byl původně příznivcem dvou rychlostní Evropy, protože v ní viděl obranu proti další centralizaci. Později dospěl k závěru, že funguje efekt západky: integrace postupuje pouze dopředu, ale nikoli dozadu. Současná krize je pro evropské úředníky a politiky zámkou pro další unifikaci. Souhlasil s členy české bankovní rady, že přeháná regulace finančních trhů nadělá více škody než užitku. *ML*

NABÍZÍME

CEP nabízí knihu „Evropské instituce jako zájmová skupina“ od profesora ekonomie na Univerzitě v Mannheimu **Rolanda Vaubela**. První část zkoumá hybné síly centralizace. Druhá část analyzuje Evropskou komisi. Třetí část rozebírá Evropský parlament. Čtvrtá část diskutuje Radu. Pátá část se zabývá Evropským soudním dvorem. Šestá část zkoumá Lisabonskou smlouvu a její alternativu. Sedmá část klade otázku,

jak EU reformovat. Knihu přeložil **Jiří Brodský**. Předmluvu ke knize napsal prezident **Václav Klaus**.

75 stran, 70 Kč.
objednávky na www.cep.cz

POLSKO BY NEMĚLO SPĚCHAT S PŘIJETÍM EURA

Slawomir Skrzypek
bývalý guvernér Národní banky Polska

Polsko zvládlo krizi poměrně dobře. V minulém roce jsme byli jedinou zemí Evropské unie, která zaznamenala hospodářský růst. Reálný hrubý domácí produkt Polska rostl o 1,7 %, což se výrazně odlišovalo od poklesu EU v průměru o -4,2 % či propadu v Německu, Británii a Itálii o zhruba 5 %. V tomto roce, kdy je Evropa znepokojována nadměrným dluhem Řecka, je polské ekonomice Mezinárodním měnovým fondem předpovídan růst o 2,7 %, akcelerující na 3 % v roce 2011. Dříve problémový stát střední Evropy dnes vyniká úspěšností mezi trápícími se evropskými zeměmi.

Jedním z důležitých důvodů tohoto vývoje je, že jako nečlen eurozóny mohlo Polsko těžžit z flexibility měnového kurzu zlatého způsobem, jenž napomohl hospo-

dářskému růstu a snížil deficit běžného účtu bez toho, aby došlo k dovozu inflace. Polsko je zavázáno nakonec přijmout jednotnou měnu. Ale nedávná zkušenost – jednak problémy v eurozóně, tak náš vlastní obecně pozitivní vývoj – nás vede k otázce, zda bychom se měli rychle podrobit fixnímu režimu směnného kurzu jako podmínce vstupu.

Desetiletí trvající příběh periferních členů eurozóny, drasticky ztrácejících konkurenceschopnost, je užitečným poučením. Dalším závěrem plynoucím z komplikované situace v Řecku je to, že neexistuje žádný způsob, jak nahradit vlastní snahu zemí o zlepšení své konkurenceschopnosti, podporování fiskální disciplíny a zvyšování pružnosti trhů práce a výrobků – ať jsou či nejsou v eurozóně. Tvrdí práce však přiná-

ší své ovoce. Úrokové sazby pro desetileté státní dluhopisy nominované ve zlatém jsou nyní 5,6 % – ve srovnání s přibližně 7 % pro desetileté řecké dluhopisy.

Během bezprostředních negativních dopadů otřesu na hypotečních trzích v roce 2007 Polsko – stejně jako další stredo- a východoevropské země – bylo zasaženo

Jako nečlen eurozóny mohlo Polsko těžžit z flexibility měnového kurzu zlatého způsobem, jenž napomohl hospodářskému růstu a snížil deficit běžného účtu bez toho, aby došlo k dovozu inflace.

únikem kapitálu a obavami z „drancování“ ekonomiky. Období 2007–2008 bylo těžké. Ale spojení vhodné struktury domácí ekonomiky a adekvátních rozpočtových a měnových opatření poskytl překvapivě příznivou cestu úniku. S třiceti osmi miliony obyvatel, Polsko těžžilo z relativně velkého a soběstačného hospodářství a finančního systému, který je dostatečně kapitalizovaný a dosahuje ziskovosti díky tomu, že odolal pokušení vkládat kapitál do různých exotických produktů.

Jelikož polská měna není omezována mechanismem směnných kurzů II (ERM II), mohla se přizpůsobovat hodnota zlatého domácím potřebám. Mezi lety 2008 a 2009 polský reálný efektivní měnový kurz poklesl o téměř 20 %. To bylo významným faktorem, který umožnil snížení schodku běžného účtu. Během tohoto procesu došlo k výraznému dohánění úrovně HDP na hlavu, který je nyní na 60 % evropského průměru ve srovnání s 49 % v roce 2004, kdy Polsko vstoupilo do EU.

Během nedávného bouřlivého vývoje se potvrdilo, že silná a nezávislá centrální banka je v nejlepším zájmu celé ekonomiky. Zvýšili jsme objem a snížili náklady půj-

ček poskytnutých centrální bankou. Devizové rezervy vzrostly z 65,7 miliard amerických dolarů v roce 2007 na více jak 85 miliard amerických dolarů, což je dokladem růstu zahraniční důvěry.

Vláda v minulém roce správně rozhodla uvolnit fiskální politiku a umožnit automatickým stabilizátorům jejich fungování. Během hospodářského zpomalení daň z příjmu klesala a platby sociálního zabezpečení rostly. Avšak fiskální expanze nyní zašla příliš daleko. S ohledem na relativní oživení hospodářství je rozpočtový deficit příliš vysoký (7 % HDP v tomto roce, zatímco v roce 2007 to bylo 2 % HDP).

Nutné strukturální reformy budou v delším období zlepšovat schopnost Polska plnit kritéria vstupu do eurozóny. Musíme ale přání přijmout euro mírnit nezbytnou

Musíme ale přání přijmout euro mírnit nezbytnou opatrností. Neměli bychom se zavazovat k časovým plánům, které se mohou ukázat jako kontraproduktivní.

opatrností. Neměli bychom se zavazovat k časovým plánům, které se mohou ukázat jako kontraproduktivní. Stálý ekonomický růst a rozumná politika týkající se dluhu a deficitů jsou možné jak v rámci eurozóny, tak mimo ni. Státy pospíchající s přijetím eura, mohou nakonec skončit tak, že svých prvořadých cílů nedosáhnou. Takové země jako Polsko, které si plní své úkoly a vyčkávají potřebnou dobu, se mohou dočkat udržitelnější ekonomické struktury, jež jim z dlouhodobého hlediska zajistí lepší podmínky pro přijetí eura.

*Financial Times
13. 4. 2010. Autor poslal tento článek do Financial Times před svou smrtí při pádu letadla u Smolenska.
Z angličtiny přeložil
Martin Slaný.*

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník „**Nová regulace finančních trhů – záchrana, nebo zkáza?**“, do něhož přispěli **Mojmír Hampl, Jiří Król, Josef Mládek, Pavel Kysilka, Dušan Tříška, Václav Klaus, Miroslav Singer, Klára Hájková, Petr Musílek, David Marek, Lukáš Kovanda a Tomáš Munzi**. V příloze je stanovisko ČNB k Larosiérově zprávě. Editorem je **Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 70 Kč, 122 stran.

objednávky na www.cepin.cz